

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

V. An & qua ratione possint Angeli assumere corpora, & per ea actiones vitales exercere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

radiatorum solis; maiorque vel minor, in eadem media regione aeris, eleuatio; tum obseruatio syderum, & aspectuum, ad eiusmodi tempestates cingendas idoneorum; quarum rerum dæmon est scientissimus. Nec impossibile videtur, vt serenissimo etiam celo tonitrua à dæmone excitentur, sola concussionem & commotionem aeris, ab eodem profecta; sicut nec vt lapis, aut viscosa aliqua exhalatio in altum eleuata, accensa, non accensa; aut etiam particula quædam solius aeris violento motu, fulminis instar, ab eodem in terras eubretur; etiam nulla interueniente alia causa secunda motum ciente.

16 Nec obstat Concilii Bracharenfis Canon 8. Superius assert. 1. citatus. In eo enim solum negatur, diabolus eiusmodi tempestates excitare propria sua autoritate; hoc est per se & independentem à permissione diuina, sicut Priscillianus dixerat.

Dixi vero in assertione, dæmonem aliquando à sagis euocatum hoc facere; quia sagæ vtcunque ollam suam commisceant vel affundant, hoc non faciunt, nec quidem per modum applicantis actiua passiuus, sed vt Sanctus Thomas citat. quæstion. 110. articulo quarto ad secundum, ex Augustino lib. 8. 3. quæst. 79. dicit, hæc magi per dæmones faciunt; seu per pactum initum cum dæmone; quia iuxta pactum, externo illo symbolo euocatus, adest, & potest effectum, mediantibus causis secundis operatur, vt dictum.

DVBIVM V.

An & qua ratione possint Angeli assumere corpora; & per ea actiones vitæ exercere.

S. Thom. 1. p. q. 51. a. 1. & 3.

1 **H**abet hæc res difficultatem non paruum, præsertim quando particulatim ad dæmones cum strigibus negotiantes applicatur. Difficulus enim explicari potest assumptio illa corporum tam frequens, tam subita, tam ad sensum solida, vt non solum à sagis, velut genuina hominum aut bestiarum corpora, videri & tangi; sed & omnis libidinis cum iisdem exercenda instrumenta esse possint, vti ex confessionibus sagarum est manifestum; similis ratio est bonorum Angelorum, quando ab hominibus contrectari se permiserunt, vt in tribus Angelis, qui apparuerunt Abrahæ, in Angelo Tobia, & similibus accidit. Quæ res proinde etiam valde dubium habuit Augustinum in Enchiridio capit. 39.

2 Ratio difficultatis est I. Quia hoc dæmones facere non possunt, nisi vel in sessione agitationeque verorum animalium, quod tamen de hominibus aut humanis corporibus, nemo facile dixerit: de aliis bestiis vniuersim nec dixit hæcenus quisquam; nec est ratio asserendi: vel per nouam productionem seu formationem phantasticorum corporum, mediante motu aut etiam actione naturalium agentium; vti quidem communiter fieri existimatur.

Cum autem actio hæc omnis fiat, interuenientibus qualitatibus primis, puta calore, frigore, humiditate, siccitate; contemperatoneque secundarum, in primis densitatis & raritatis; quarum actio aut mixtio omnis, quia inter contraria est, successiua est; qui fieri potest, vt momento quasi, omnibusque promiscue locis, hæc omnia à diabolo aut fiant, aut fieri videantur; corporis, inquam, humani figmentum cum ea tot organorum varietate, & distinctione, sine qua corpus humanum, tactus præsertim, & oculorum iudicio, nec videri quidem potest?

II. Aut si hæc omnia ita facile fieri possunt, cur magi Pharaonis non potuerunt suis incantationibus efficere sciniphes? Exod. 8. v. 18.

III. Cur nullum agens naturale fuit hæcenus visum, quod elementa resue alias in humanam speciem ita subito conformare posset?

IV. Qua ratione Christus à mortuis resurgens, adeo discrete vel ipso tactu verum corpus à phantastico discerni posse docuit? Videte, inquit, manus meas, & pedes; quia ego ipse sum & palpate & videte, quia spiritus carnis & ossa non habet, sicut me videtis habere. Luc. 24. v. 39.

V. Cur ipse etiam cibi assumptione, se verum esse hominem demonstrauit? Ibidem v. 43. Hæc sunt, quæ difficultatem faciunt.

4 Assertio I. Certum dogma est, Angelos, seu bonos, seu malos, vere aliquando assumere corpora, præsertim humana figuræ; in quibus appareant. Ita docent omnes Scholastici, cum S. Thomas cit. q. 51. a. 2. & cum Magistro in 2. dist. 8. excepto Vdalrico, qui putat eiusmodi apparitiones solum fieri per illusionem phantasiæ & sensuum; & citat pro eadem sententia Albertum Præceptorem suum, apud Dionysium Carthusianum citat. dist. 8. q. 1. cum tamen Albertus in 2. d. 8. artic. 2. & in opere de quatuor coënis 1. p. quæst. 9. artic. 10. & 11. & in summatrat. 9. quæstion. 33. expresse docuerit oppositum, vt etiam ex parte notauit ibidem Carthusianus.

5 Probatum assertio primo ex Scriptura, quæ sapius eiusmodi corporum assumptionem ab Angelis factam tradit. Ita enim tres Angeli apparuerunt Abrahæ, in specie virili; qui etiam comedisse ab eo visi; ac postea Sodomam ingressi, vltice flammam nefandum scelus expiarunt. Genes. 18. vers. 9. & cap. 19. v. 13. Ita Gedeonem Angelus, in humana specie, ad bellum contra Madianitas animauit, & victoriam prædixit, Iud. 6. vers. 14. Ita rursum Angelus apparet Manue, eiusque Vxori, Samsonis conceptionem, Philistæorumque internecionem prænuuntiauit, Iud. 13. vers. 3. & 12. Ita Angelus humana specie assumpta, Tobiam iuniorem in Rages ciuitatem Medorum duxit, & reduxit, visus palam manducare & bibere, Tob. 5. vers. 25. & cap. 12. vers. 19. Ita Christo nato, Angeli exultantes Pastoribus apparuerunt Luc. 2. vers. 9. & 13. Angeli quoque Christi resurrectionem, in vestibus albis apparentes, mulieribus denuntiarunt, Matth. 28. v. 5. Marci 16. v. 5. Luc. 24. v. 4. Ioann. 20. vers. 12. Angeli item duo, virili forma, Christi ad caelos ascensum, & futurum aduentum ad iudicium

Apolo-

Apostolis denuntiarunt, Actor. 1. v. 10. Item Angelus Petrum ex Hierosolymitano carcere mirabiliter eduxit, Actor. 12. v. 7. 9. 10. Denique Christum malus Angelus humana vtiq; forma indutus, tentauit. Matth. 4. v. 3.

6 Huius autem generis apparitiones non contingit se per solam imaginationem, seu delusionem sensuum, sed verè ipsa etiam externa specie & forma, ex eo optimè probat Sanctus Thomas citata quæstione 51. articulo secundo, quia visa imaginaria, cum interius peragantur, non promiscuè videntur ab omnibus, sed solum ab eo, qui talem habet imaginationem. Idem est, si quis ab Angelo sine obiecto sensibili, externos sensus ludificari posse existimet, siue per impressionem specierum, sine obiecto; siue per transmissionem specierum sensibilibus, quæ sunt in phantasia, ad sensus exteriores, qui ab eiusmodi speciebus ita immutentur, ac si reuera à rebus externis ad eos deriuarentur, vt cum S. Thoma in 2. dist. 8. quæst. vn. art. 5. ad 4. fieri posse existimat Gregorius de Valentia disputatione 4. quæstione 2. punct. 2. Quia & tunc ludificatio hæc non fit generatim ex parte principij alicuius communis, sed particularis; quæ proinde ludificatio, per se & ex suo genere non est, nec esse facile potest communis omnibus. De qua re plura Richardus in 2. dist. 8. art. 2. quæst. 3. & Angelus in Floribus super 2. p. 1. quæst. vnic. de dæmonibus.

7 Secundo probatur assertio ex Sanctis Patribus. Ita enim docet Tertullianus in libro de carne Christi, Athanasius serm. 4. contra Arian. Gregorius homil. 34. in Euang. Isidorus libro primo de sum. bono capite 12. Bernardus serm. 5. in Cant. Damascenus libro 2. fid. cap. 3. & 4. vbi cum addit. *Ἐ φαντασίων*, non loquitur de interiori sensu phantasiæ, sed de externa apparentia, vt idem sit, quod secundum apparentiam; vt cum Billio rectè Valquez disputatione 184. capite primo. Idem sæpe docet Augustinus præsertim libro tertio de Trinitate capite 10 & 11. & libro 15. de ciuit. capite 23. vbi ait: *Apparuisse hominibus Angelos in talibus corporibus, quæ non solum videri, verum etiam tangi possent, verissima Scriptura testatur*: idque adeo multorum experimentis confirmant, vt hoc, inquit, negare impudentia videatur. Nec obstat Epiphanius contra hæres. 26. vbi ait: *Quomodo potest dæmon, qui spiritus est immundus & incorporeus, corpora assumere?* Loquitur enim iuxta subiectam materiam, de corpore vitali, quo verè animasticæ operationes exercerentur, vt Gnostici fabulabantur.

8 Ratio sumenda est; tum ex rei possibilitate, de qua infra; tum ex fine. Quamuis enim, vt docet Sanctus Thomas quæstione quinquagesima prima, articulo secundo ad 2. *Angeli non indigeant corpore propter seipsos*, tamen si boni sunt, vtuntur corpore assumpto propter nos, vt familiariter eum hominibus conuersando, *demonstrent intelligibilem societatem, quam homines expectant, cum eis habitandam in futura vita*; vel vt sub similitudinibus rerum sensibilibus, represententur hominibus *intelligibiles Angeli proprietates*, vt dicit idem Sanctus Thomas ibidem ad 2. & articulo 3. ad 1. & 2. aut si mali sunt, faciunt hoc, vt sensibili ac familiari representatione sui tanto magis decipiant homines, de-

ceptosque in sua potestate retineant, ad exitum sempiternum perducendos.

9 Assertio II. Assumptio hæc corporum non fit per hypostaticam, aut vllam substantialem vnionem eorundem cum Angelis; aut per solum motum localem, seu coniunctionem nudam eorum in ratione mobilis; sed fit ea corporum assumptio, quatenus Angeli corpora sibi coniungunt, tanquam motoribus representatis per corpus mobile assumptum. Ita Sanctus Thomas citata quæstione quinquagesima prima, articulo 2. ad 2. vbi ait: *Corpus assumptum vnitur Angelo, non quidem vt forma, neque solum vt motori; sed sicut motori representato per corpus mobile assumptum*. Sicut enim à sacra Scriptura proprietates rerum intelligibilium sub similitudinibus rerum sensibilibus describuntur, ita corpora sensibilia diuina virtute sic formantur ab Angelis, vt congruant ad representandum Angeli intelligibilis proprietates. Et hoc est; Angelum assumere corpus. Ita Sanctus Thomas, idemque docent omnes Scholastici ibidem vel in 2. distinct. 8. contra Tertullianum loco citato, vbi indicat, corpora hypostaticè assumi ab Angelis.

10 Ratio est. Tum quia vnio substantialis corporis, velut materiæ cum forma, est impossibilis in Angelis, vt qui sunt formæ & substantiæ perfectæ & completæ ex quæstione prima. Idem de hypostatica etiam vnione verius esse suo loco docetur 3. part. Tum quia finis & vsus eiusmodi assumptionis, non postulat vllam substantialem coniunctionem; cum præsertim assumptiones illæ ordinariè non nisi breui admodum tempore durent.

Nec tamen sufficit quælibet corporis coniunctio velut mobilis cum motore; sic enim non rectè dicerentur Angeli in assumptis corporibus apparere; neque etiam Angeli dicuntur assumere calos, etiam si eos moueant; nec dæmones assumunt corpora strigum, dum eas transferunt; nec Energumenum corpora, etiam si ea obsideant & moueant; nec si per magiam efficiant aliqua corpora, aut ea moueant, v. g. immittendo fulgura, concitando ventos, assumi corpora hæc dicuntur ab Angelis, etiam si ab his moueantur.

Necesse est ergo, vt corpus & cum Angelo coniungatur velut mobile cum motore; & vt ob peculiarem aliquam similitudinem per illud, & in eo ipso corpore Angelus representetur, tanquam præsens & inexistens motor; ita vt coniunctum ex corpore & motore illo dici possit Angelus: siue, ob similitudinariam vnionem materiæ & formæ, vt cum Aureolo in 2. dist. 8. art. 1. docet Suarez hic libro 4. cap. 36. siue quia Angelus eo corpore quasi vestitus ac personatus apparet. Qua de causa nubes aut ignis Israëlitas, motore Angelo præcedens, non dicitur ab eo fuisse assumptus; sed quidem serpens à dæmone in paradiso, &c. vt etiam hodie hircorum, aliorumue animalium corpora assumere dicitur, quando inter striges apparet; quantumvis hæc vnio ad Angelum solummodo dicat respectum rationis, vt ex communi docet Suarez ibidem.

11 Assertio III. Verius est, ipsum etiam Deum, in vtroque testamento, non nisi ministerio Angelorum apparuisse, ita vt Angeli in assumptis & à se formatis corporibus Deum representarent. Ita

Gregorius de Valentia disputatione 4. questione 2. punct. 2. Vasquez disputatione 185. & est communior sententia Sanctorum Patrum, in quibus speciatim Dionysius capite quarto cal. hierarch. Hieronymus in illud ad Galat. 3. *Ordinata per Angelos*, Cyrillus libro octavo thesauri capite 2. Gregorius libro 28. Moral capite secundo, & ex inflituro Augustinus libro tertio de Trinitate capite vndecimo, & libro 4. capite vlt. & epist. 102. tametsi contrarium sentiant Eusebius libro 1. demonstr. Euang. capite 5. & libro 5. capite 10. & 11. Chrysofostomus homil. 16. in Acta ad illa verba capite 7. *Expletis annis quadraginta*, & Theophylactus in eundem locum; rati, non omnes huiusmodi apparitiones factas fuisse ministerio Angelorum; quod speciatim etiam de columba, & alijs eiusmodi apparitionibus noui testamenti, docet Auctor operis imperfecti in cap. 3. Matthæi.

12 Probatur assertio ex collatione Scripturarum, vt bene deducit Augustinus cit. c. 11, lib. 3. de Trinit. Nam Exodi 3. legimus, Deum apparuisse Moysi in rubo ignis, & Exod. 19. dedisse Moysi legem; & tamen eadem Scriptura docet, apparitiones has factas esse ministerio Angelorum, Gal. 3. v. 19. *Lex per Angelos ordinata est in manu mediatoris.* & Heb. 2. v. 2. *Si enim qui per Angelos dictus est sermo, factus est firmus.* Et Stephanus Actor. 7. v. 35. disertè asserit, *Angelum apparuisse Moysi in rubo.* Et nihilominus tamen Deus ipse dicitur apparuisse; quia non in persona sua, sed in persona Dei, Angelus in corpore à se formato apparebat & loquebatur; quod in alijs Angelorum apparitionibus non fiebat.

13 Ratio est. Quia hoc ex vna parte erat facile Angelo; siquidem corpora illa non erant viua, sed ex aère formata, vt inferius dicitur; id quod de columba etiam verius est, cum Augustino libro secundo de Trinitate capite quinto, Chrysofostomo homil. 12. in Matth. & Caietano part. 3. quæst. 39. articulo 7. probabilius sentit Valentia loco citato, etsi post Tertullianum libro de carne Christi, Ambrosium libro de ijs, qui initiantur, capite 4. contrarium sentiat Sanctus Thomas 3. part. quæst. 39. artic. 7. Ex altera parte id magis conueniebat, tum ob maiestatem Dei, cuius personam dignius representabat Angelus, quam sola creatura insensibilis: tum ob consuetam subordinationem causarum mediarum, inter causam primam, & causas inferiores, hoc est, Angelorum, inter Deum & homines.

14 Assertio IV. Angeli communiter non assumunt viua aut vera hominum, seu aliorum animalium corpora; sed veris ac viuus externa specie similia; quæ sibi plerumque ex impuro aère, seu vaporibus & exhalationibus nubibusue aëri admixtis formant; idque virtute propria & naturali. Primam partem ex communi tradit Sanctus Thomas questione 51. art. 3. in corp. vbi vniuersim negat, posse Angelos exercere opera vitæ per assumpta corpora. Et in resp. ad 1. supponens, assumpta corpora non esse viua, docet id fieri posse absque fictione: *sicut enim non est contra veritatem, inquit, quod in Scriptura intelligibilia sub figuris sensibilibus describuntur, quia hoc non dicitur ad asstruendum, quod intelligibilia sint sensibilia, sed quod per figuras sensibilibus proprietates intelligibilium secundum similitudi-*

nem quandam dantur intelligi: ita non repugnat veritati sanctorum Angelorum, quod per corpora ab eis assumpta videntur homines, viuentes, licet non sentiant. Non enim assumuntur, nisi vt per proprietates hominis, & opera hominis, spirituales proprietates Angelorum, & eorum spiritualia opera designentur. Quod non ita congruè fieret, si veros homines assumerent: quia proprietates ipsorum duccrent in ipsos homines, non in Angelos. Ita S. Thomas.

Idem communiter docent ceteri Theologi veteres ac recentiores, locis citatis, & pluribus Tyræus libro primo de spirit. apparit. capite 9. num. 166. Delrius libro secundo disquisit. questione vigesima octaua, sect. 1. & Suarez hic libro quarto, capite trigesimo quinto, post Augustinum in Enchirid. capite 59. & libro 2. de Trinit. cap. 2. & lib. 3. cap. 2. & Damascenum loco citato contra Tertullianum, libro 3. contra Marcionem capite 9. & 11. & libro de carne Christi cap. 6.

Ratio est. Tum quia viua animalia perfecta ab Angelis subito ac de nouo fieri non possunt, nec per applicationem quidem causarum secundarum; sicut nec verum corpus humanum, extra vasa naturalia generationi destinata. Tum quia ad propositum Angelis scopum, opus non est viuus aut veris eiusmodi animalium corporibus: quando communiter breui rursus sunt dimittenda. Tum quia Deus tam facile non permittit, vt dæmon, etiam si velit, vera animalia suis Dominis subducat, aut ijs pro libitu ad sua sacrilegia abutatur.

Qua de causa etiam existimandum non est, posse dæmonem defuncti alicuius hominis cadaver assumere, nisi fortè cadaver alicuius hominis damnati, in casu raro & extraordinario, vt notarunt Tyræus & Delrius locis citatis: quod ita etiam fieri posse, & quandoque re ipsa fieri, docet Sanctus Thomas 1. p. quæst. 117. art. 4. ad 2. cum Augustino lib. 10. ciuit. cap. 10. & Chrysofostomo homil. 29. in Matth. & sequitur ex communi Suarez hic lib. 4. cap. 37. num. 5. & cap. 35. num. 5. Sicut etiam verius videtur, serpentem illum, in paradiso, primorum parentum seductorem, à diabolo assumptum, fuisse verum serpentem; nec incredibile etiam, bestias dæmonem representantes, quibus sagæ inequitantes per aëra vehuntur, nonnunquam esse veras & viuas bestias; quando, vt refertur, nonnunquam ex eiusmodi transportatione catti ex aère decidere visi sunt. Sed hæc rarius contingunt: & idcirco in assertione dixi *communiter*.

15 Ex quibus etiam sequitur secunda pars assertionis; quæ ita magis declaratur. Etenim quando corpora ab Angelis assumpta non sunt ipso tactu exploranda, facillimus & maximè obuius modus formandi & assumendi corpus aliquod est ex impuro aère, seu halitu aëri mixto ad instar nubis condensato; hic enim & magis obuius est, & facile quamuis figuram recipit, ac ad nutum dissipatur. Atque ita etiam speciatim de impuro aère docent S. Thomas questione 51. art. 2. ad 3. & Durandus in 2. dist. 8. part. 2. articulo 2. quæst. 2. Richardus art. 1. q. 3. Scotus q. 1. Gabriel q. 1. a. 2. quos sequuntur Vasquez disp. 185. cap. 4. & Suarez hic libro 4. cap. 34. contra nonnullos, qui ex cælesti materia corpora hæc

allumi

assumi docuerunt, in quibus Isidorus lib. 1. de summo bono cap. 10. & Beda lib. variar. q. 9. sed qui bono sensu explicari possunt de aere. Nec dissentiant Alensis 1. part. quæst. 34. memb. 4. & Albertus 2. part. tract. 9. quæst. 33. memb. 2. & in lib. de quatuor coëvis 1. part. quæst. 9. artic. 11. nisi quod hi etiam de aere puro loquuntur, quibus loquendo de bonis Angelis, fauent Isidorus lib. 1. de sum. bono cap. 12. num. 19. & Beda citat. lib. qq. quæst. 9. Nec obstat, quod aer, cum sit liquidus, nullius certæ figuræ aut coloris tenax est: *Licet enim, inquit Sanctus Thomas citat. articulo secundo ad tertium, aer in sua raritate manens non retineat figuram, neque colorem; quando tamen condensatur, & figurari, & colorari potest, sicut patet in nubibus.*

16 Quamvis autem Bonaventura, Richardus, Scotus, Durandus & Gabriel locis citatis dicant, condensationem illam fieri sola compressione & motu locali partium intra seipsas, absque alia alteratione; difficile tamen videtur intellectu, quomodo id naturaliter fieri possit sine penetratione. Quare etiam Vasquez disputat. 184. cap. quarto, rem hanc dubiam relinquit; Suarez vero numero sexto concedit, aliquando interuenire alterationem.

17 Dixi tamen plerumque; quia quando corpora ipsa ab Angelis assumpta durabilia esse debent, ac ipso sagarum, ut sit, contactu sunt exploranda, verius est, solum aerem halitumque non sufficere, ut recte Molina quæstion. 51. artic. 2. disp. 2. Deltius lib. 2. quæst. 28. sect. 2. contra Chirlandum de fortilegiis q. 1. & Angles in 2. d. 8. q. 2. quibus consentire videntur Suarez hic lib. 4. c. 35. num. 8. & Vasquez disput. 184. cap. 3. & 4. qui diuersitate inter partes assumpti corporis, quoad duritiem & molliem, solum referunt in maiorem vel minorem, resistantiam ipsius Angeli respectu tactus; quod in diuturno & vario tactu eiusdem corporis videtur difficillimum, & moraliter impossibile.

Verius est igitur, eo casu, præter aerem, iungendam præterea aquam, terram, lutum, sulphur, resinam, lignum &c. forte etiam accedunt quandoque à cadaveribus animalium damnatorumque hominum ossa; vti etiam subinde verum à bratis homineus deciduum semen, iuxta S. Thomam quæst. 51. art. 3. ad 6. aliaque similia, è quibus inter se, utcumque coagrentatis, iunctisque multo facilius citiusque demon, etiam sine alia diuturna actione, alterationeque physica, speciem humani corporis configurare potest, quam ex præsupposita materia, vlla dexterrimi artificis cuiusq; manû, ut recte citati. Plura de hac formatione Alensis 2. part. quæst. 43. mem. 3. art. 1. & Gabriel in 2. d. 8. quæstion. 1. artic. 2. & 3.

18 Tertiam partem cum Alberto & Bonaventura, loc. citat. tradit Vasquez disp. 184. cap. 4. & Suarez lib. 4. c. 37. à nu. 7. contra Alensem 1. part. quæst. 34. memb. 5. & ut apparet S. Thomam hic q. 51. art. 2. ad 3. vbi ait; *Et sic Angeli assumunt corpora ex aere, condensando ipsum virtute diuina, quantum necesse est ad corporis assumendi formationem.* Quod ita etiam tradit Petrus Bergomus in Concordant. dub. 117. Ratio est. Tum quia alias conuenientius quodammodo Deus per seipsum ea corpora formaret,

præsertim quando ille ipsemet in eiusmodi corporibus apparet. Tum quia cum sæpius mali Angeli corpora assumant, idque ad fines pessimos, non est credibile, Deum propria virtute & speciali concursu illa formare: imo Suarez loc. cit. putat id esse impossibile, & plane alienum à diuina bonitate. Denique non apparet, cur id naturali virtute Angelorum fieri non possit, ut ex dictis colligitur; nisi forte in extraordinario casu tam perfecta & eximia corporis formatio fiat, tantaque membrorum soliditate, & pulchritudine, ut vires Angelicas plane excedat; vti fieri posse, & forte factum esse in Angelo Gabriele, aliisue Angelis, qui apparuerunt Abraham, vel Iacob, & Tobie, concedit Suarez cit. cap. 27. num. 8. vbi etiam in eundem sensum S. Thomam non incommode explicat, quasi S. Thomas, de bonis mirarum Angelis solum locutus, dicere voluerit, *quoad opus est, virtute diuina &c.*

19 Assertio V. Non possunt tamen Angeli naturali virtute tam perfecta efformare & assumere eiusmodi hominum aut animalium perfectorum apparentia corpora, quin à veris plurimum distent; nec difficulter adeo, præsertim accuratiori tactus experimento discernantur. Colligitur ex Sanct. Thomæ quæstion. 54. artic. 3. ad 2. & tradunt communiter Doctores locis citatis, speciatim Vasquez disputat. 184. cap. 2. & Suarez hic lib. 4. cap. 35. num. 10. & optime Caietanus 2. 2. quæstio. 95. articulo tertio, vbi speciatim de demonibus loquens, his verbis rem explicat: *Frequenter accidit, inquit, ut cum demones in assumptis corporibus humanis apparent vigilantibus, conuersentur cum eis familiariter, colloquentes & concubentes; quandoque etiam mittere vera offensa, (nisi forte aliunde ascita, ut dictum) nec membra; sed carnis & membrorum similitudinem, non solum visibilem, sed palpabilem & solidam, ita vt sentiantur tanquam humana persona, ut à multis fide dignis, ex propria experientia narrantibus audiui. In duobus tamen deficiet ab humanis percepti corporibus. Primo in temperamento carnis. Nam confessus est ipse mendacii pater, cum eius caro, quasi glacialis, molesta esset tactui humana carnis, se non posse melius facere. Non potest enim sic commiscere naturalia, absque vera generatione hominis, ut carnem humanam efficiat. Et simili ratione non potest semen humanum efficere, propter perfectionem horum, & similitum effectuum, requirentium propria naturalia actiua perfecta. Et ex hoc patet, quod verisimum est, quod Christus post resurrectionem suam dicit, *Palpate & videte, quia spiritus seu demonum carnem & ossa non habet.* Ioann. 20. & Luc. ultimo. Secundo (deficit corpus à demone assumptum) in delectatione tactus & concubitus. Est enim tanto personarum humanarum commixtio naturalis delectabilior, quanto verum excedit verisimili. Ita Caietanus.*

20 Et ratio est; quia ars perfecte naturam exprimere non potest, præsertim quoad eiusmodi effectus tam perfectos, & miram contemperationem partium corporis viuientis, non solum quoad qualitates primas, sed etiam secundas, ut densitatem, raritatem, duritiem, molliem, læuitatem, asperitatem, colorem, odorem, &c.

Taceo, quod ut ex Alexandro ab Alexandris lib. 4. genial. cap. 19. Rhodigino lib. 16. lect. antiq. & Remigio lib. 1. dæmonolat. docent Binsfeldius de Confess. malef. prælud. 12. Delrius lib. 2. q. 28. sect. 3. & Suarez hic lib. 4. cap. 35. plerunque effigiem humani corporis à diabolo assumptam, parte aliqua apparere mancam, aut monstruosam, insigniterue horridam, vocemque stridulam, obscuram, confusamque; velut è dolio fractaue olla prodeuntem.

21 Assertio VI. Angeli per assumpta corpora non exercent vllas veras actiones vitales & animasticas: adeoque proprie nec comedunt, nec generant, nec loquuntur, nec ambulant; etsi opera vitalibus his actionibus similia exerceant. Ita S. Thomas q. 51. a. 3. corp. & ad 2. 3. 4. 5. 6. Caietanus, Molina, & omnes Commentatores ibidem; item Vasquez disput. 186. cap. 2. & Suarez hic lib. 4. cap. 38. Et prima pars est communis Doctorum in 2. distin. 8. Ratio est. Quia ad operationem vitalem, quæ per corpus exercetur, (de qua solum in præsentis sermo est) requiritur, vt sit à principio vitali intrinseco & substantialiter coniuncto ipsi corpori, per quod eiusmodi operationes exercentur: quod in præsentis non fit, quia Angelus non est substantialiter coniunctus corpori; nec corpus ipsum, cum sit expers vitæ, habet vllam potentiam vitalem, nec vllas actiones, quæ recipiantur in subiecto viuente à quo procedant.

Secundæ parti contradicunt quidem nonnulli Doctores, saltem quoad modum loquendi. Etenim Alensis 2. part. q. 35. memb. 2. Scotus in 2. dist. 8. q. vn. & fere Gabriel q. 1. art. 3. dubit. 2. docent, Angelum in assumpto corpore vere posse comedere; sed cum S. Thoma verius negant Bonauentura, Richardus, & alii Doctores communiter in 2. dist. 8. & Scotus ipse in 4. dist. 45. q. vn. art. 5. & Clitovæus in Damasc. lib. 2. cap. 3. E diuerso Bonauentura in 2. dist. 8. part. 1. art. 3. q. 2. Angelis tribuit verum motum progressiuum & ambulationis, quod cum S. Thoma verius negant Scotus in 2. cit. dist. 8. adeo, vt etiam secunda illa pars sit communior inter Scholasticos; quamuis vt notauit Gregorius de Valentia hic disp. 4. q. 2. pun. 3. hæc fere tantum sit quæstio nominis, de qua non magnopere etiam disputandum censuit Augustinus lib. 15. de ciuit. cap. 22.

22 Ratio est. Quia comedere, generare, loqui, ambulare, seu motu progressiuo moueri, proprie non significant meram actionem transeuntem, secundum se & materialiter acceptam, vt est V. G. sumptio & traiectio cibi, productio qualiscunque substantiæ viuentis, formatio alicuius soni in aere, motus localis; sed significant hæc actiones cum modo vitali, atque adeo vt procedunt à principio vitali intrinseco & substantialiter coniuncto; quod in Angelis deest, vt dictum. Alioquin enim etiam ventus, dum casu format sonum articulare in aere, loqui diceretur: & ignis aut mare comedere cibum, quem ad interiora recipit, & transmittit. &c.

23 Ex quibus facile patet tertia pars assertionis. Quia vt iuxta S. Thomam loc. cit. recte notarunt Vasquez & Suarez locis citatis, duo sunt genera actionum vitalium; vnum earum, quæ etiam secundum se & substantiam suam non possunt esse nisi à principio vitali, vt sunt operationes sensuum; aliæ, quæ secundum substantiam ipsam, seu quoad suum termi-

num materialiter spectatum, non sunt vitales, nec adeo requirunt principium vitale; sed solum sunt vitales quasi quoad modum seu specificam rationem, vt sunt illæ, quas diximus; nimirum locutio, deambulatio, manducatio, itemque risus, fletus, & fere generatio. Prioribus non possunt Angeli similes actiones producere; quia cum etiam quoad substantiam sint vitales, nulla actio non vitalis potest illis proprie esse similis. At vero actionibus posterioris generis, possunt Angeli interueniente motu locali similes actiones producere; vt allisione aeris ad corpus, certo modo conformatum, vocem locutioni similem producere; item in assumpto corpore, moto illo pedum simulacro, motum animalis progressioni & ambulationi similem conformare; cibum quoque, factitio ore fumere, ac masticare, & quasi per fauces in viscera, seu interiora corporis assumpti traicere; multo etiam artificiosius omnia hæc representando, quam olim caput Buconis loquelam, aut Architræ columba volatum representauit; cum tamen interim in his nec sit vera locutio, nec vera ambulatio, nec vera manducatio, vt dictum. &c.

24 Paulo diuersa est ratio generationis animasticæ; cuius terminum etiam secundum se & materialiter spectatum, cum Angeli proprie ac per se efficere non possint, sed solum per accidens, applicando actiua passiuus, idcirco nec ipsi proprie ac per se exercere possunt actum generationis, aut generationis re ipsa similem; sed solum exterius per motum localem applicando actiua passiuus, nimirum semen à viro acceptum transfundendo in matricem mulieris, causa esse per accidens generationis; ita quidem, vt etiam inde proles generetur, quæ tamen non propterea dæmonis, sed hominis qui semen emisit, & feminæ quæ recepit proles sit, vt post Augustinum, lib. 15. de ciuit. cap. 23. & lib. 3. de Trinit. capit. 8. recte S. Thomas cit. q. 41. a. 3. ad 6. Bonauentura, Scotus, Carthusianus, Gabriel in 2. dist. 8. Castro lib. 1. de iusta hæret. punit. c. 16. Medina in 2. q. 72. artic. 1. & Suarez hic lib. 4. capit. 38. num. 10. & alii.

25 Atque hæc causa est, cur Angelus Tob. 12. v. 19. dixerit: *Iddebar quidem vobiscum manducare & bibere, sed ego cibo inuisibili & potu visor.* Abraham autem Genes. 17. cum cibos offerret Angelis, eos Angelos esse necdum cognouerat; in quibus tamen Deum venerabatur, sicut soli; Deus esse in Prophetis, vt post Augustinum l. 16. de ciuit. c. 29. dicit S. Thomas cit. artic. 3. ad 5. Alia ratio fuit Christi Domini, qui cum post resurrectionem cibum vitalibus organis, veraque actione vitali assumpserit, atque ad stomachum transmiserit, vere ac proprie comedit, tamen si eum non conuexerit, aut in suam substantiam conuerterit; quod ad propriam manducationem minime requiritur, vt habet communis cum S. Thoma cit. a. 3. ad 5. & pluribus persequitur Suarez hic lib. 4. cap. 38. num. 17. & 18.

26 Ex quibus fere etiam colligitur responsio ad difficultates & rationes dubitandi initio propositas. Ad primam enim patet solutio ex assert. 4. & 5.

Ad 2. de Magis Ægyptiacis respondeo, eos non potuisse ope dæmonis efficere sciniphes, siue defectu dispositionum naturalium, siue potius Deo impediendo. In quem sensum Augustinus lib. 3. de Tri-

nitat. cap. nono ait: *Neque enim occurrit alia ratio, cur non potuerint facere minutissimas muscas, qui ranas serpentesque fecerunt, nisi quia maior aderat dominatio prohibendi per spiritum sanctum; quod etiam ipsi magi confessi sunt, dicentes, Digressa Deu est hic.*

27 Ad 3. ex comparatione agentium naturalium petitur, Respondetur, Angelos ad hæc corpora efficienda multo maiori facultate pollere, quam vlla alia agentia naturalia vel artificiosa; ob vim singularem motiuam, & penitissimam cognitionem rerum naturalium, vt dictum asserit. quarta & quinta.

Ad 4. patet ex assert. 5. responsio. Siquidem tactus experimento moraliter certum, & euidens esse poterat, corpus Christi rediitui, verum & naturale corpus esse, vt recte etiam post Caietanum. 2. 2. q. 9. 5. artic. 3. Vasquez citat. disput. 184. cap. 2. num. 12. & Suarez hic lib. 4. cap. 3. 5. num. 11. & 12.

28 Ad 5. Respondeo, solum quidem per se esum non fuisse sufficiens signum veri ac naturalis corporis; sed alius tamen signis additum merito augere poterat eiusdem rediitui fidem. In quem forte sensum etiam Sanctus Thomas 3. part. quæst. 55. articulo sexto docet, singula illa argumenta resurrectionis per se non fuisse sufficientia, bene tamen coniuncta cum testimoniis Prophetarum. Quamquam aliud est resurrectio, aliud absoluta præsentia veri & viui corporis. &c. Sed de hac re suo loco plura.

DVBIVM VI.

An & qua ratione Angeli generalem ordinem & statum huius mundi immutare, causarumque naturalium efficientiam suspendere vel impedire possint.

S. Thomas 1. p. q. 110. a. 1. & 2.

NON agit quidem hæc de re Sanctus Thomas explicanda necessaria est, quæ diabolus per striges aut magos facitare videtur, faciendo V. G. vt magi reddantur inuisibiles, vt ignis subiectum stramen non comburat. &c. operæ pretium est eam breuiter explicare.

Assertio I. Non potest Angelus substantialem statum huius vniuersi destruire; aut vniuersalem seu essentialem rerum naturalium ordinem immutare; quare nec potest vacuum, aut penetrationem corporum efficere; nec coslum aut stellam aliquam ad terram detrahere; nec terram vniuersam ad cælum atollere, aut suo loco dimouere; nec vniuersalem elementorum situm peruerrere; aut integrum aliquod elementum destruire; nec solis astrorumue cursum turbare; nec lumen præsentis solis sine medio interceptare; nec influxum

cæli impedire; nec intrinsecas & naturales rei proprietates tollere; adeoque nec naturales causarum naturalium actiones; positis omnibus ad agendum requisitis, impedire: solus Deus negato concursu necessario suspendere eas potest. Ita supponunt passim Theologi, vbi de his rebus agunt; in primis Sanctus Thomas 3. p. quæstion. 13. articulo secundo, vbi etiam animæ Christi talem potestatem negat, secundum propriam naturam & virtutem, siue naturalem, siue gratuitam. Ethic. 1. p. quæst. 110. artic. 2. negat materiam corporalem obedire Angelo ad nutum. Quibus locis idem docent Theologi, speciatim Suarez ibidem & Metaph. disputat. 19. sect. 1. num. 14. & disput. 43. sect. 4. & hic lib. 4. cap. 27. num. 6. vbi ait; *Cum ordo vniuersæ creaturæ Dei legibus definitus sit, Angelus simpliciter vniuersæ ordinem inuerrere non valet.* Eandem doctrinam habent Guilielmus Parisiensis in 2. part. de vniuerso, Albertinus tom. 1. quæst. 1. coroll. 2. & Delrius lib. 1. & 2. disquisit.

In eundem sensum Augustinus lib. 3. de Trinit. cap. 7. & 8. ait: *Non est putandum, istis transgressibus Angelis, ad nutum seruire hæc visibilia rerum materiam, sed Deo potius, à quo hæc potestas datur, quantum in sublimi & spiritali sede incommutabilis iudicat.* Et cap. 9. *Aliud est, inquit, ex infimo ac summo causarum cardine condere atque administrare creaturam; quod qui facit, solus creator est Deus.*

Ratio assertionis est. Quia quædam ex his sperant naturalem virtutem omnis agentis creati; quædam etsi forte non superent; tamen iuxta constitutam legem & ordinationem Dei, de statu vniuersi huius conseruando vsque ad finem mundi, iuxta promissum illud factum ad Noë Genes. 8. vers. 22. & cap. 9. vers. 11, & 13. Angelis non permittuntur; vt V. G. sistere cælum, aut cursum solis, vel astrorum perturbare; quare etiam cælos mouere dicuntur per modum naturæ. Et conuenientissimum erat vt status & ordo vniuersalis mundi soli auctori Deo subiaceret: sicut vniuersalis regni status à solo Rege dependet, qui solus etiam vniuersales regni leges figit & refigit.

Quamquam idem Augustinus ibidem inferius sentiat, difficillimum esse, particularim definire, quid Angeli per naturam possint, & Deo prohibente non possint. Ait enim: *Quid autem possint per naturam, nec possint per prohibitionem, & quid per ipsius naturæ suæ conditionem facere non sinantur, homini explorare difficile est; imo vero impossibile, nisi per illud donum Dei, quod Apostolus commemorat dicens; Alia diuinitatis spirituum. Nominus enim hominem posse ambulare, & nequaquam hoc posse, si non permittatur; volare autem non posse, etiamsi permittatur. Sic & illi Angeli quædam possunt facere, si permittantur ab Angelis potentioribus ex imperio D. E. I.; quædam vero non possunt, etiamsi ab eis permittantur; quia ille non permittit, à quo illis est talis naturæ modus, qui etiam per Angelos suos, & illa plerumque non permittit, quæ concessit, vt possint.* Ita Augustinus.

Nihilominus; quia Angeli ad extranihil possunt efficere, nisi motum, aut quod ex motu naturaliter sequitur, vt superius dictum, facile est intelligere.